

Ο ΜΙΚΡΟΣ ΜΟΥΣΙΚΟΣ

(Έργον του Ντερέγγερ)

ΕΛΛΗΝΕΣ ΔΙΗΓΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟΙ

ΤΟΥ Κ. Κ. ΦΑΛΤΑΪΤΣ

.....: Ν Α Υ Α Γ Ι Ο :.....

(Ναυτικό Διήγημα)

Πολλές φορές ο πατέρας μου φρόντινε λεμόνι για τὸ ἐσωτερικὸ ἢ γιὰ τὸ ἐξωτερικὸ, μὰ ταχτικά εἶχε περισσότερες ζημιές κ' ἀντήχηματα παρὰ κέρδη. Δὲν παρτάει ὅμως κανεὶς εύκολα μὰ δουλειὰ πού τὴν κάνει χρόνια καὶ χρόνια.

Τότε ἦμουν πολὺ μικρός. Ἐξ ἢ ἑπτὰ χρόνων, καὶ μ' ἐνδιέφεραν τὰ ταξείδια τοῦ πατέρα γιὰ τὰ πράγματα πού ἔφερνε, γυρίζοντας, καὶ σὲ μένα καὶ στὰ ἄλλα μὰς ἀδέλφια. Εἶχα πάει πειὰ καὶ σχολεῖο, καὶ τοῦ εἶχα ζητήσει σ' αὐτὸ τὸ ταξεῖδι τετραδία μὲ ζωγραφιστὰ ἐξώφυλλα κ' ἓνα ζωντὴ μὲ πολυχρώμα μολύβια.

Ύστερα ἀπὸ δύο ἡμέρες ὅμως, ἀπὸ τὴν ἡμέρα πού ἔφερνε ὁ πατέρας μὲ τὸ καιρὸ φορτωμένο λεμόνι, τὸν εἶδαμε νὰ ξαναγυρίσῃ. Ἦταν νύχτα, κρύο, βροχὴ, ἀέρας, κερὰ πολὺ. Τὴν θυμοῦμαι ἀκόμη ἐκεῖνη τὴ νύχτα. Κάποιος χτύπησε ἄξαφνα δυνατὰ τὴν πόρτα καὶ ἡ μητέρα μὲ καὶ μεῖς ξυπνήσαμε τρομαγμένοι.

—Ποιὸς εἶνε; φώναξε ἡ μητέρα μου.

—Εγὼ, ἐγὼ! ἔκανε ἀπ' ἔξω μιά γνώριμη φωνή, ἡ φωνὴ τοῦ πατέρα.

—Δημήτριε! φώναξε τρομαγμένη ἡ μητέρα μου καὶ πῆδρε ἀπὸ τὸ κρεβάτι. Σὰς συνέβη τίποτε κακὸ;

Κι' ἔτρεξε νὰ ἀνοίξῃ.

Ἡ μητέρα μου μίλωνε πάντα στὸν πληθυντικὸ ἀριθμὸ τοῦ πατέρα καὶ τὸν ἔλεγε Δημήτριο. Γυναίκα, βλέπετε, τοῦ πατρὸς καιροῦ, πού ὁ σεβασμὸς ἦταν ἀπέραντος πρὸς τὸν ἄνδρα.

Βρεμένοι μπιῆε μέσα ὁ πατέρας καὶ ἀπὸ πίσω του ἓνας ἄλλος ἄνθρωπος πὺ βρεμμένο ἀπὸ βροχὴ, ἀν μπορούσε νὰ τὸν πῆ κανεὶς πὺ βρεμμένο ἀπὸ τὸν πατέρα πὺ ἔσταε ὀλόκληρος καὶ πὺ τὰ νερὰ ἄφριαν στὸ μέρος τῶν ποδιῶν του οὐνάκια...

—Ναυαγήσαμε, εἶπε ὁ πατέρας. Δὲν εἶνε ὅμως τίποτα... Σωθῆκαμε καὶ μεῖς καὶ τὸ λεμόνι.

Ὁ ἄνθρωπος πὺ στεκόταν διὰ βήματα πίσω, ἦταν ὁ καπετάνιος τοῦ καραβιοῦ.

—Νὰ μπιτώσαμε μόνο τὸ καιρὸ, εἶπε στὴν μητέρα μου. Τὸ λεμόνι εἶνε σίγουρο. Δὲν πιστεύω γὰ πῶθι τίποτα...

Ἐσήγαμε ἐμεῖς τὰ παιδιὰ καὶ ἡμῶς ἐξἄδενε ὁ πατέρας. Ἡ μητέρα καὶ ἡ ὑπερέτρια, βιαστικά, ἀναβαν φορτιά μεγάλη στὸ τῶκα, ἔφεραν ἐσώφρουχα καὶ ρούχα γιὰ ἄλλαγμα, ἔ-

βαζαν μεγάλα μπαζιά μὲ νερὸ γιὰ νὰ ἐτοιμάσουν ζεστό. Ἐγὼ δῖως, ὅλη αὐτὴ τὴν ὥρα εἶχα τὸ νοῦ μου στὰ τετραδία καὶ στὰ ζωγραφιστὰ μολύβια καὶ περμένα λίγο νὰ σταματήσῃ ἡ φασαρία καὶ νὰ ρωτήσω τὸν πατέρα. Καὶ ὅταν ἦρα τὴν εὐκαιρία, τὸν ρώτησα:

—Τὰ ἔφερες, πατέρα, τὰ τετραδία μὲ τὶς ζωγραφιές καὶ τὰ ζωγραφιστὰ μολύβια;

Αὐτὸς μὲ κῆτταξε!.. Πῶς μὲ κῆτταξε! Τὸ θυμοῦμαι ἀκόμη. Ἀπόρησε γιὰ τὴν παιδικοτάτη σκέψι μου καὶ μὲ εἶπε:

—Ἀπὸ τὴν Ἀτσιτσα θὰ ἔφερα, παιδί μου, τὰ τετραδία καὶ τὰ μολύβια;

Τότε ἐνοιόμισα κ' ἐγὼ ἄληθινὴ λῆθη γιὰ τὸ ναυάγιο. Εἶχα μπιῆ στὸ νόημα. Κατάλαβα, κ' ἀπὸ τ' ἄλλα λόγια πὺ ἄκουσα, πῶς ἡ Ἀτσιτσα ἦταν μιά ἄγρια καὶ ἐρημικὰ παραλία τοῦ νηιοῦ μὰς μὲ μεγάλους βράχους πὺ χτύπησε τὸ καιρὸ καὶ ὅτι μιά μεγάλη ζημιὰ ἔγινε στὸν πατέρα καὶ στὸν καπετάνιο μ' αὐτὸ τὸ ναυάγιο. Ἡ λῆθη δῖως ἡ δική μου ἦταν γιὰ τὰ τετραδία καὶ γιὰ τὰ ζωγραφιστὰ μολύβια, καὶ ἄς τὸ ξέρουν αὐτὸ ὅι μεγάλοι. Ποτὲ νὰ μὴ ὑπόσχωνται κάτι στὰ μικρὰ παιδιὰ καὶ νὰ μὴ τὸ ἐπιτηρόνουν. Δίνοντας καὶ τὴν πὺ μικρὴν ὑπόσχεσι καὶ μὴ πραγματοποιώντας τὴν, εἶνε τὸ ὄδιο σὰν νὰ δίνουν στὴν παιδικὴ ψυχούλα μιά μεγάλη μαχαίρα...

Ἀπὸ τὴν ἄλληλιν ἡμέρα, ἡ ὄρη τοῦ σπιτιοῦ μὰς εἶχε ἀλλάξει.

Τὸν πατέρα, πὺ δὲν τὸν βλέπαμε ἀπὸ τὰ πολλὰ του πὺν ταξείδια, δὲν τὸν βλέπαμε πολὺ καὶ τώρα, γιὰτι εἶχε φροντίδες καὶ γιὰ τὸ δικὸ του διαπρόεσμα, γιὰ τὸ λεμόνι, καὶ γιὰ τὸ ναυαγισμένο καιρὸ τοῦ καπετάν Ἀγγόνη.

Τὸ μέρος τοῦ ναυαγίου, ἡ Ἀτσιτσα, ἀπὸ τὸ χωριὸ ἀπέχε πολύ. Ἦταν τότε ἓνα μέρος ἄγριο καὶ ἐρημικὸ καὶ σπάνια νὰ φανῇ ἄνθρωπος ἐκεῖ. Ὑστερα ἦρθε μιά ἔταιρία σιδήρου. ἄνοιξε τρυγῶρα μεγάλες γυλαριές, ἔστρωσε μεγάλες ἐκτάσεις μὲ σιδηρογραμῆς, ἔφερε βαγονάκια καὶ βίντζια.

Ἐχτισε σπιτία πολλὰ γιὰ τοὺς ἐργάτες καὶ μαγαζιά, καὶ ἔκανε ἓνα εἶδος μικρῶς πολιτείας στὸν ἄγριο ὄμοιο τῆς Ἀτσιτσας τὸν ἐρημικὸ καὶ στὸ μεγάλο γῆρα πενθοῦσας. Ἡ ἔταιρία ἔχτισε καὶ μιά μεγάλη σιδερένια σάλα, μιά προβλήτα ἀψηλὴ πὺν προχωροῦσε στὴ θάλασσα καὶ χρῆσιμενε γιὰ νὰ διαλαρῶ-

νον έχει τα βασίδια και να φορτώνουν το μετάλλευμα. Αυτά όλα έγιναν αργότερα. Μά πάλι ύστερα από λίγα χρόνια σταμάτησαν ή δουλειές της εταιρίας. Ξηλώθηκαν ή σιδερένιες γραμμές, έβλεπε ο κόσμος τα πορτογαλάρια των σπιτιών και των μαγαζιών και τα κεραμεία και τους ταίχους, έβούλωσαν και ή πιο πολλές μούρες των μεταλλείων, σωφιστήριαν σιγά-σιγά τα ξερά ντουβάρια των σπιτιών, κι' έγινε πάλι το μέρος τόσο άγριο σχεδόν κι' έρημικό, όπως και πρώτα. Είδα, μεγάλος πειά, ύστερα από καιρό αυτό το μέρος, σε όλη του την μεταλλευτική δράση, τότε που ο κόσμος βούιζε σαν μελίσι. Τό είδα πάλι, ύστερ' από άλλα χρόνια, που είχαν σταματήσει ή δουλειές των μεταλλείων και εκουριάχησεν ή φύσις πάλι. Τότε κατάλαβα πόσο άγρια και τρομερή πρέπει να ήταν ή νύχτα εκείνη που το καιρί του καπετάν'Αντώνη με το λεμόνι του πατέρα είχε αναγίρει εκεί. Γιατί κι' ένα-δυό μεγάλα φορητά βασίδια που ήσαν για το μετάλλευμα, είχαν και αυτά αναγίρει, χρόνια ύστερα από το καιρί. Και γιατί, εκτός από την άγρια θάλασσα και τους βράχους, όλη ή έπασσις, όσο βλέπει το μάτι, γύρω-γύρω, είχε ένα πυκνότατο δάσος από πεύκα και καμιά καλλιέργεια δεν υπήρχε εκεί.

Τό καιρί του καπετάν'Αντώνη το ήθεο ο μάιστρος. Δεν τό άφησε αυτός ο καιρός, που δένει πολύ τό δυτικό μέρος του νησιού μας, να προχωρήσει. 'Ο καπετάν'Αντώνης ζήτησε να προφυλαχθή στον κόρφο της 'Αποίτιας, αλλά εκεί πρέπει να ήταν ή νύχτα εκείνη που το καιρί του καπετάν'Αντώνη με το λεμόνι του πατέρα είχε αναγίρει εκεί. Γιατί κι' ένα-δυό μεγάλα φορητά βασίδια που ήσαν για το μετάλλευμα, είχαν και αυτά αναγίρει, χρόνια ύστερα από το καιρί. Και γιατί, εκτός από την άγρια θάλασσα και τους βράχους, όλη ή έπασσις, όσο βλέπει το μάτι, γύρω-γύρω, είχε ένα πυκνότατο δάσος από πεύκα και καμιά καλλιέργεια δεν υπήρχε εκεί.

Τεχνίτες επιτήδειοι να διορθώσουν τις ζημιές του καιριού, δεν ήπληξαν στο νησί μας, και ο καπετάν'Αντώνης παράγγειλε και ήσαν από τη Σκωτία τρεις καραβομαραγκοί. Και άρχισε γρήγορα ή δουλειά της επισκεψής. Πρώτα-πρώτα όμως ξεφορτώθηκε το λεμόνι, κι' οι άνθρωποι που κατέβηκαν από το χωριό —ένα πλήθος από ανθρώπους—βοήθησαν στο τραβήγμα έξω του καιριού για την επισκεπή.

Σε λίγες ημέρες έγινε πάλι ο πατέρας μου. Είχε μεταφορτώσει τό λεμόνι σε άλλο καιρί. 'Αλλά τη φορά αυτή δεν τόλμησε να του θυμήσει την άποψή του, γιατί τό ναυάγιο και ή αφοσίωση του καπετάν'Αντώνη έναντα τό μικρό μου κεφάλι με άπτόσημα πολύ σοφά.

'Ο καπετάν'Αντώνης 'Αρχαλίδης —όπως, ύστερα από χρόνια που ζήτησα να μάθω λεπτομέρειες για κείνο τό ναυάγιο και για τόν θάνατό του, έμαθα τό όνομά του— ήταν από τη Χιό. Ξένος άνθρωπος στο νησί, ναυαγισμένος σε ναύλο του πατέρα μου. Γι' αυτό τόν πήραμε στο σπίτι, όταν ύστερα από λίγες ημέρες ο άτυχος άνθρωπος, έπεσε κάτω χωλολογημένος από τό θαλασσοδάρμα ως να τραβήξει τό καιρί έξω, και τσακισμένος από την σιμφορά του. Στο πόδι του όμως ήταν ο μεγάλος του γυιός, ο Σπύρος. Αυτός έφρονιζε τώρα για όλα, κάτω από τις οδηγίες του πατέρα του, τις συμβουλές και τη βοήθεια του δικού μου, και την προθυμία και την βοήθεια των κατοίκων του νησιού.

Από τρεις-τέσσερις γιατροί έβγαιναν κι' έβγαιναν ημέρα και νύχτα στο σπίτι μας. Μά ο καπετάν'Αντώνης όλο και βράβαινε. Και κάθε ημέρα έλεγαν πως θα πεθάνη, και ή άλλη μέρα τόν ευρισκε γερό.

'Ηταν ένα παράξενο, πρωτοάνεξ χαρτοπέλιμα, που εδούταζε ή μέρες κι' ημέρες, όπως αργότερα, μεγάλος πειά, έμαθα από την μητέρα, γιατί τόν πατέρα δεν έπερσαν και πολλά χρόνια και τόν έχασαμε.

Κάθε ημέρα ο γυιός του καπετάνιου έφρονε βαθείαν αυγή για την 'Αποίτια, που ή άπόστασις της είχε τρεις ώρες από τό χωριό, και κάθε βράδυ, νύχτα ξαναγύριζε στον άφοροστο καπετάνιο.

- Πώς πάει τό καιρί; ρωτούσε ο άνθρωπος που χαροπαίεμε.
- Καλά, πατέρα, πολύ καλά.
- Κοντεύει να νετάση;
- Όπου και ναίαι, τό νετέρωουμε.

Και την άλλη νύχτα πάλι τό ίδιο, και την άλλη, και την άλλη. 'Ο γυιός του καπετάνιου ήσαν νύχτα τρεις ώρες δρόμο μέσα από τό άγριο δάσος και άλλες τρεις τό σινάγιο, για να γνωρίση στον πατέρα του την πρόοδο της δουλειάς και να του κάνει πιο γλυκιά την άγνια του θανάτου. Και οι γιατροί δεν μπορούσαν να ξεπρήξουν πως κρατούσε αυτό τό χαρτοπέλιμα. Κι' ο κόσμος σταυροκοπούταν με την άλλωτότητα, την πρωτοφανή άνοχη του καπετάνιου. 'Αλλά ο καπετάν'Αντώνης τό είχε πη, τό άποσέβηκε, τό έλεγε:

—Δέν μου την παίρνει ο Μιχαήλ 'Αρχαγγέλος την ψυχή μου, άν δεν πέσει ή «Βεγγελιστρια» από τό σκαριά στη θάλασσα, και δεν έφθειρε, γυιέ μου, με τόν πρωτομάστορα να με είδοποιήσης.

'Ελεγε δε ο καπετάν'Αντώνης, όταν τόν άφρινε να μιλήση ο οργίχος που τόν έπαινε, πως έβλεπε τόν Μιχαήλ 'Αρχαγγέλο με την ρομφαία και με τα άνοιγματα του φτερού, που τό έπαιζε: «'Εννοια σου, καπετάνιε, κι' άν δεν πέσει στη θάλασσα ή «Βεγγελιστρια», δεν σε παίρνω.»

Κι' οι Σκωτιέτες καραβομαραγκοί έδούλευαν ημέρα και νύχτα. Τη νύχτα με δαδιά

και με ρετσίνοι, γιατί κι' αυτοί τό είχαν πάρει πείσμα και εύχη, να μη φύγη για τόν άπάνω κόσμο ο καπετάνιος της «Βεγγελιστριας» πριν τελειώσει ή επισκεπή και ριχτεί στη θάλασσα τό όρασι χαροπαίεμα.

Πάνω σ' αυτά γύρισε κι' ο πατέρας μου, διαλά κατεστραμμένος. Δέν είχε τίποτα ο ίδιος στη μητέρα, ούτε στον καπετάνιο, μά τό πρώτα δεν άφηνσε από τόν άλλο κόσμο να μαθευτή.

Τό λεμόνι, που είχε βρωχή από τό πρώτο καιρί, δεν άντεξε. Σάπισε, και πήγε και τό δεύτερο ναύλο και τό πρώτα χαμένο. Μιά μεγάλη καταστροφή αυτή, γιατί ο καιμένος πατέρας είχε βάλει στο λεμόνι τό πιο πολλά έκτορικά του κεφάλια και γιατί είχε άγροσπή πολύ άκριβιά, πανάκριβα τό πρώτα. Μά ο πατέρας μου είχε μία χειριστική φιλοσοφία στη ζωή: Νόμιζε και άμαρτία άζώου να λιπύται για τις δυστυχίες, που, όπως έλεγε, τις έφτελνει, με κάποιο λόγο και σκοπό ο Θεός. Μάλλον ο άλλος τριγύρω στον πατέρα μου έδειχναν λίγη, παρά αυτός. Αυτόν πιο πολύ τόν έννοιαζε να τελειώσει γρήγορα ή δουλειά του καινού, για να μη φύγη απ' τη ζωή ο καιμένος ο καπετάν'Αντώνης λιπημένος.

Μιά νύχτα όμως, ήθεο ή ώρα δέκα, ήθεο ένδεκα, πέρσαν τα μέσανητα και που να φανή ο γυιός του καπετάνιου. 'Ολοι τριγύρω είχαν μάν άλλωτότητα άγωνία, και οι γιατροί δεν έφραγαν από τό προσκεφάλι του καπετάνιου, και μεις άζώου, τα παιδιά, από τόν κόσμο που ήταν μαζεμμένοι στο σπίτι και από τη γενική άγωνία, έμειναμε ξυπνήτα.

—Δέν θα την βγάλη την ώρα! είτε ένας από τους γιατρούς που κρατούσε τό σερμυό του μελλοθάνατου...

Αυτός όμως τόν άκουγε και τόν έκρίταζε στα μάτια, και ο οργίχος του όλο και μεγάλωνε.

Όσοι άνθρωποι είχαν σταλή, ο ένας πίσω από τόν άλλο, να πάνε να βρούνε ή να φέρουν τό γυιό του καπετάνιου, που τόσο είχε άρνησει τη φορά αυτή. 'Αλλά ή ώρα έπερνούσαν και ούτε αυτοί δεν γινόντουσαν να δώσουν κάποια είδησι τί είχε γίνει με τό γυιό του καπετάνιου.

Κατά τις δυό τα μεσάνητα άκούστηκαν επί τέλους βήματα πολλά έξω από τό καλύτεριο και φάνηκε ο γυιός του καπετάνιου, και φάνηκε κι' ο πρωτομάστορας ο καραβομαραγκός, και φάνηκαν κι' οι δυό άνθρωποι που είχαν πάει να τόν φέρουν. 'Ο οργίχος του καπετάνιου μόλις πειά άκούστη και ή άγωνία τόν έξ και πήρνανε να τελειώση... Μά όταν άκουσε τη φωνή του γυιού του και τη φωνή του πρωτομάστορα, άνοιξε τά μάτια του, και χαροπαί, γυαλένια, με ένα τρομακτικό έρωσιματικό, στυλιώθησαν πάνω στους δυό ανθρώπους:

—Δελρίνι πατέρα, δελρίνι! είτε ο γυιός. Στις δώδεκα, με τα δαδιά και τό ρετσίνοι που μες φράταιν, κάναμε φόρα τό νησιόκι και τό ρίξαμε στη θάλασσα. Πήγαμε πιο καλό κι' από πρώτα. Να και ο πρωτομάστορας, για να πιστέψη.

Τότε τά μάτια του καπετάν'Αντώνη έβγαλαν την άγρια γυαλάδα τους κι' ένα φως άλλωτότατο κι' ένα χαμύγελο έκάλυψε τό πρόσωπό του. Τό ίδιο φως όμως, τό ίδιο χαμύγελο ενός που φέγγει τέλεια ευχαριστημένος, έσκέπασε όλου τριγύρω κι' όλο τό δωμάτιο. Και ο 'Αρχαγγέλος, που εκούτησε ως τό τέλος τό λόγο του, έπήρε την ψυχή του καπετάν'Αντώνη...

'Ετσι τό έλεγε, ύστερα από χρόνια ή μητέρα μου, όταν, μεγάλος πειά, την ρωτούσα για τό ναυάγιο εκείνου του πατέρα μου και για τόν καπετάν'Αντώνη.

K. ΦΑΛΤΑ-ΓΤΣ

ΤΑ ΔΙΚΑ ΜΑΣ

Ο ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΚΑΙ Ο ΔΕΚΑΝΕΥΣ

Είχε γνωστή ή αγαθότης και άλιότης του άειμνήστου Γεωργίου του Α'. Στους περιπάτους του, ήταν άπόλυστα ντυμένος και συχνά άνακατευόταν μέσα στο πλήθος των περιπατητών του δρόμου, άγνωστος μεταξύ άγνώστων. Χαροποιησικώτατο σχετικώς είχε τό παρακάτω έπεισόδιο:

Μιά μέρα, ο βασιλεύς συνάντησε έξω από τό έργογειό των Στρατιωτικών ένα δεκανέα, ο όποιος προσπαθούσε να συγκρατήση ένα άφηνιασμένο άλογο, κρατώντας το από την άκρη του χαλινού.

—Δέν ξέρεις να τό πιάσης από τό κοντά; τού είπε ο βασιλεύς.

—Δέν έβγαινα τό πιάσης του λόγου σου; τού απάντησε ο δεκανέας, μη άποπεινόμενος την ιδιότητα του συνωμότη του. Δέν τό βλέπεις πως κάνει; 'Αν με δαγκώση;

'Ο Γεώργιος γέλασε καλοκάγαθα και πλησιάζοντας με κίνδυνο να δεχτή καμιά κλωτσιά, βοήθησε τόν δεκανέα να συγκρατήση τό ζώο.

